

aieji

Oficina Europea
CEESC
Aragó, 141-143, 4t
08015 Barcelona
ESPANYA
aieji@ceesc.es

**PLATAFORMA COMUNICATIVA PER A LES EDUCADORES I
ELS EDUCADORS SOCIALS A EUROPA**

Oficina Europea de l'Associació Internacional d'Educadors Socials
(AIEJI)

Gener del 2005

SUMARI

0. Presentació
1. Antecedents i intenció
2. Breu introducció al treball socioeducatiu
3. Necessitats d'educació i de formació de les educadores i els educadors socials
4. Competències professionals per a l'acció socioeducativa
  - 4.1. Competències fonamentals
    - 4.1.1. Competències per intervenir
    - 4.1.2. Competències per avaluar
    - 4.1.3. Competències per reflexionar
  - 4.2. Competències centrals
    - 4.2.1. Competències relacionals i personals
    - 4.2.2. Competències socials i comunicatives
    - 4.2.3. Competències organitzatives
    - 4.2.4. Competències del sistema
    - 4.2.5. Competències d'aprenentatge i desenvolupament
    - 4.2.6. Competències generades per l'exercici professional
      - 4.2.6.1. Competències teòriques i metodològiques
      - 4.2.6.2. Competències conductuals
      - 4.2.6.3. Competències culturals
      - 4.2.6.4. Competències creatives
5. L'exigència de fonaments ètics
  - 5.1. Els objectius de la Guia Ètica
  - 5.2. Els principis de la Guia Ètica
6. Relació d'associacions professionals europees d'educadors socials que han participat en l'elaboració de la Plataforma Comuna

0. Presentació

La construcció de la Unió Europea, amb mes o menys diligència, és un fet inqüestionable. Per aquesta raó totes les organitzacions nacionals o internacionals han de planificar les seves accions tenint en compte les diferents directrius que les institucions de la UE elaboren. És per això que l'Associació Internacional d'Educadors Socials (AIEJI), a través de la seva Oficina Europea, va iniciar la tardor de l'any 2003 un procés per convocar totes les associacions professionals europees d'educadors socials per tal de construir un document en què hi constessin les competències necessàries per exercir aquesta professió, gràcies al qual qualsevol educador social que desitgi exercir la seva professió en un país que no sigui el seu, ho pugui fer sense haver de realitzar mesures compensatòries.

Això és el que preveu l'article 15 de la Directiva relativa a les qualificacions professionals proposada per la Direcció General del Mercat Interior de la Comissió Europea.

El document que teniu entre les mans és la Plataforma Comuna dels criteris requerits per exercir la professió d'Educadors Socials que, en el moment de la presentació a la Comissió Europea, es demanarà que sigui acceptada pels diferents països de la UE.

Amb aquesta acció, l'Associació Internacional d'Educadors Socials (AIEJI) ha pres una iniciativa a llarg termini, gràcies a la qual el col·lectiu professional europeu esdevindrà molt més harmònic, al mateix temps que ofereix als centres formatius una indicació clara de quines són les necessitats dels Educadors Socials per exercir la complexa tasca que la societat li encarrega. D'aquesta manera l'AIEJI compleix dos dels seus objectius estatutaris.

Us animo a una atenta lectura perquè el document s'ho val.

Toni Julià

Director de l'Oficina Europea de l'Associació Internacional d'Educadors Socials (AIEJI)

1. Antecedents i intenció

En el I Simposi Europeu d'Associacions Professionals d'Educadores i Educadors Socials, celebrat del 8 al 10 d'octubre de 2003 a Barcelona, les associacions participants van acordar de fer un esborrany de proposta per a una plataforma comuna de les educadores i els educadors socials. La finalitat d'aquest acord és que les educadores i els educadors socials puguin beneficiar-se de la lliure circulació entre els països europeus sense mesures compensatòries, tal com preveu l'article 15 de la Directiva relativa a les qualificacions professionals.¹

Segons el tractat de la Unió Europea, la Directiva s'aplica únicament a membres de països comunitaris, quan la professió que el sol·licitant vol que se li reconegui és regulada per l'Estat membre d'acollida i quan el sol·licitant ha obtingut la seva *qualificació professional* en un Estat membre diferent del que ell vol que li reconegui la professió (article 2). *Professió regulada* es defineix com "l'activitat o conjunt d'activitats professionals, de les quals l'accés, l'exercici o una de les modalitats de l'exercici estan subordinats de manera directa o indirecta, en virtut de disposicions legals, reglamentàries o administratives, a la possessió de determinades qualificacions professionals" (article 3). Les *qualificacions professionals* es defineixen com a "qualificacions acreditades per un títol de formació, un certificat de competència, tal com es defineix al punt a de l'apartat 2 de l'article 11, i/o una experiència professional".

La Directiva inclou tots els casos que no són elegibles per al *reconeixement automàtic* en la base de l'experiència professional o la coordinació de requisits mínims de formació. Hi ha reconeixement automàtic per a les següents professions: metges, infermers responsables de cures generals, odontòlegs, veterinaris, llevadores, farmacèutics i arquitectes.

L'article 14 manté la possibilitat que l'Estat membre d'acollida reconegui la qualificació si el sol·licitant completa *mesures compensatòries*, que poden ser proves d'aptitud o bé un període d'adaptació. No obstant això, s'aboleix la possibilitat que un Estat membre pugui exigir experiència professional en lloc de mesures compensatòries en cas que hi hagi diferències substancials pel que fa la durada i no al contingut de la formació.

L'article 15, que introdueix el concepte de *plataforma comuna*, està connectat amb el 14, ja que preveu la no exigència de mesures compensatòries quan les qualificacions del sol·licitant reuneixin els criteris establerts pel Comitè de Reconeixement de Qualificacions Professionals. Aquests criteris han de ser proposats per *organitzacions professionals privades o nacionals que representin la professió*.

Una *plataforma comuna* es defineix a l'article 15 com "un conjunt de criteris aplicats a les qualificacions professionals que demostrin un nivell suficient de competència adient amb l'exercici d'una determinada professió d'acord amb els quals aquestes organitzacions i associacions acreditaran les qualificacions obtingudes en els estats membres" (cf. COM (2005) 248).

En aquest document presentem el conjunt de criteris per a les qualificacions professionals que garanteixen un nivell suficient de competència. Aquest text, doncs,

---

¹ Referència de la Directiva relativa a les qualificacions professionals: COM (2005) 248.

correspon a la Plataforma Comuna de les Educadores i els Educadors Socials, elaborada en el II Simposi Europeu d'Associacions Professionals d'Educadors Socials, que va tenir lloc a Barcelona del 23 al 25 de novembre del 2004, organitzat per l'Oficina Europea de l'Associació Internacional d'Educadors Socials (AIEJI).²

2. Breu introducció al treball socioeducatiu

El treball socioeducatiu té les seves arrels en treballs amb infants i joves, a qui la professió s'ha ocupat principalment de donar atenció. La professió abasta l'educació i les condicions d'infància i d'adolescència en un sentit ampli, i en alguns contextos particulars inclou tractament. Actualment, l'ajut socioeducatiu va dirigit als nens discapacitats, adolescents i adults, així com a adults amb un factor de risc concret: els malalts mentals, els addictes a l'alcohol o a les drogues, els indigents, etc. El treball socioeducatiu es desenvolupa de manera constant en funció de diferents mesures, grups d'atenció, mètodes, etc.

L'educació social es caracteritza pel fet de ser una estratègia especial que contribueix a la inserció a la comunitat. És la resposta de la comunitat a alguns dels seus problemes d'inserció; no de tots, però sí d'aquells que emergeixen de necessitats socials i educatives. L'educació social tracta individus exclosos i marginats d'una manera especial. Això vol dir que els continguts i el caràcter canvien d'acord amb les situacions de necessitat socials, culturals i educatives creades per la comunitat.

L'educació social pot definir-se com “la teoria de com les condicions psicològiques, socials i materials, i diferents orientacions de valors promouen o dificulten el desenvolupament i el creixement, la qualitat de vida i el benestar de l'individu o del grup”.

Un element fonamental en l'educació social és facilitar la integració i impedir la marginació i l'exclusió social, a través d'un procés d'interacció social per ajudar l'individu i els grups de risc en qüestió i donar-los suport, a fi que puguin desenvolupar els seus propis recursos en una comunitat canviant.

Els professionals de l'educació social realitzen una activitat i utilitzen el seu saber per donar suport al desenvolupament de l'usuari i potenciar-lo, al costat de l'usuari. L'educació social és una acció intencional. És el resultat de deliberacions conscients que es converteixen en un procés planificat i orientat a l'assoliment d'objectius. El caràcter interventor de l'educació social es troba en el fet que, basant-se en les deliberacions dels professionals, es defineixen objectius per al desenvolupament d'altres persones i de les seves vides. Per aquesta raó, la professió es basa també en un conjunt de valors ètics.

El treball socioeducatiu s'entén com un procés d'accions socials amb relació als individus i a diversos grups d'individus. Els mètodes són multidimensionals i inclouen:

---

² L'original d'aquest document, que és la nostra referència i que va ser consensuat per tots els assistents al II Simposi, és en anglès. Cada país farà la traducció al seu idioma i farà la pertinent adequació a la seva pròpia cultura.

atenció, educació, intervenció, tractament, desenvolupament d'espais socials no excloents, etc. La seva finalitat és la socialització i la ciutadania plena per a tothom.

EDUCACIÓ SOCIAL

- Atenció/cura
- Educació (aprenentatge)
- Tractament
- Intervenció
- Protecció
- Desenvolupament d'espais socials no excloents

CIUTADANIA PLENA

L'objectiu de la socialització i la ciutadania plena per a tothom també significa que les educadores i els educadors socials estan obligats a identificar els mecanismes d'exclusió de la societat i a oposar-s'hi, i a comunicar el coneixement d'aquests mecanismes a les autoritats competents.

L'educació social està basada en la Declaració dels Drets Humans de l'ONU, i pressuposa un enteniment fonamental de la integritat i del valor de tot ésser humà, amb independència de la raça, el sexe, l'edat, les creences, i l'estatus social, econòmic i intel·lectual.

La finalitat i el contingut de l'educació social van des de la recreació de la cultura del dia a dia fins a la creació de la cultura pròpia de l'individu.

L'educació social és una professió amb una gran dinàmica i adaptabilitat que no està lligada o compromesa amb una tradició científica específica. El coneixement professional que conforma la pràctica de l'educació social ha estat definit per diverses ciències. Actualment la professió la constitueixen una varietat de disciplines humanístiques i socials com ara la psicologia del desenvolupament, la psicologia social, l'ètica, l'antropologia, la sociologia cultural i la sociologia, així com una sèrie de temes i àrees com ara l'administració, la gestió i les polítiques de benestar, la comunicació, i els aspectes i les activitats culturals. Aquest coneixement professional permet a les educadores i els educadors socials relacionar l'anàlisi crítica amb accions constructives.

L'educació social té les seves arrels en les humanitats, es basa en diferents disciplines i té com a principi central una perspectiva integradora. La competència de les educadores i els educadors pot caracteritzar-se com una síntesi de coneixements, habilitats i actituds. El currículum de les entitats de formació d'educació social inclou tant elements teòrics com pràctics, que esdevenen un nexa entre els estudis i la vida professional.

El treball socioeducatiu té lloc en el contacte directe amb els infants, joves i adults, sovint durant un període llarg de temps. El contacte no està limitat a un període particular del dia, la qual cosa vol dir que l'educador o educadora té relativament pocs usuaris i, per tant, adquireix un coneixement profund de cada persona. L'abast del contacte directe dona a l'educador o educadora social l'oportunitat d'establir relacions properes i íntimes que són contínues i estables.

L'educador o educadora social format ha de donar suport a la persona individual per acomplir i satisfer els seus desitjos i objectius. Això implica, per exemple:

- Donar suport a les persones en el seu desenvolupament per tal que elles mateixes puguin resoldre els seus propis problemes individuals o compartits.
- Potenciar l'habilitat de cada persona per decidir per si mateixa, adaptar-se i desenvolupar-se.

En termes generals, els mètodes de l'educació social són nombrosos i es poden descriure com a esforços que combinen la necessitat dels grups objecte d'atenció amb la finalitat del treball socioeducatiu. La perspectiva se centra en els valors i objectius dels usuaris com ara la democratització, l'autodeterminació i l'autonomia. L'ideal seria la persona empoderada (*empowered*)³ que és capaç d'entendre i actuar dins de la comunitat a través de les seves pròpies perspectives, coneixements i habilitats.

Una característica comuna de les educadores i els educadors socials és, però, que el procés interpersonal n'és l'eina essencial. En principi les eines de l'educador o educadora són el cos i la ment. Això fa recaure demandes substancials sobre els educadors o educadores socials per poder definir continguts, relacions, dinàmiques i mètodes.

L'educador o educadora social no només treballa basant-se en diferents teories i nombrosos mètodes. El desenvolupament del treball socioeducatiu pot ser vist també a través del desenvolupament de mètodes de la professió, ja que aquests no poden ser isolats ni considerats com a meres tècniques. Seria millor dir que els mètodes de la professió es corresponen amb la concepció d'un cert període històric de la relació entre l'individu i la societat.

El fet que el treball socioeducatiu sigui una relació interpersonal i el procés educatiu, una relació social entre les educadores i els educadors i els joves, infants i adults, requereix que l'educador o educadora social sigui capaç de comprometre's en la seva feina. Les educadores i els educadors socials han de comprometre-s'hi; si no és així, no poden establir relacions confidencials i contactes genuïns amb altres persones.

L'educació social és una professió constituïda per una combinació particular de coneixements teòrics, habilitats pràctiques i compromís. A més, per continuar treballant en la integració de grups marginats i individus, les educadores i els educadors socials també estan obligats a identificar els mecanismes d'exclusió de la societat i a oposar-s'hi.

---

³ **Empoderament** (*empowerment*): en un sentit ampli, és l'expansió en la llibertat d'escollir i d'actuar. Significa augmentar l'autoritat i el poder de l'individu sobre els recursos i les decisions que afecten la seva vida.

3. Necessitats d'educació i de formació de les educadores i els educadors socials

Segons la classificació que dona l'article 11 de la Directiva, les educadores i els educadors socials han de tenir una formació de nivell IV. Aquest nivell correspon a un títol de grau que representa entre 3 i 4 anys de dedicació plena a l'estudi. Aquesta formació hauria de ser reconeguda i aprovada per les autoritats nacionals i qualificadores del treball socioeducatiu. A més, la formació hauria de ser reconeguda per les associacions professionals nacionals com a qualificadores del treball socioeducatiu.

La formació hauria de tenir lloc en universitats o escoles de formació superior reconegudes per les autoritats nacionals com a proveïdors d'educació de base per a les educadores i educadors socials. La formació hauria d'assegurar que els coneixements reflecteixin les competències professionals per a l'acció socioeducativa que recull l'apartat 4 d'aquest document. A més, la formació hauria d'assegurar la inclusió de les investigacions més innovadores d'àmbit nacional i internacional.

Les institucions educatives haurien d'implicar-se en el desenvolupament rellevant de projectes experimentals relacionats amb el camp de treball i ser socis actius del treball per incloure-hi la formació pràctica. Una part de la formació de les educadores i els educadors socials hauria de dedicar-se a aquest tipus de projectes de desenvolupament.

La formació i la pràctica haurien de ser una part integrada del programa, i les institucions educatives i el camp de la pràctica professional haurien de treballar conjuntament en aquest procés de formació.

Hauria d'establir-se un sistema públicament reconegut de formació contínua i complementària per a educadores i educadors socials vinculat a la professió. Aquest sistema hauria d'estar relacionat amb la formació de base per tal que els coneixements adquirits i l'experiència en fossin realment un avantatge.

Les autoritats competents i els centres de treball socioeducatiu són responsables que les educadores i els educadors vagin rebent formació ampliada i addicional per millorar la seva pràctica socioeducativa.

La formació i/o la pràctica haurien de ser prou exhaustives per permetre als futurs educadors i educadores tenir una impressió realista de l'organització de tasques i preparar-se per assumir reptes sobre el terreny.

Aquesta formació i/o pràctica hauria de ser aprovada per tal que els estudiants tinguessin la possibilitat de continuar o d'acabar la seva formació.

4. Competències professionals per a l'acció socioeducativa

En el següent text el terme *competències* s'ha d'entendre com el potencial d'acció de l'educador o educadora social pel que fa a una certa tasca, situació o context del treball socioeducatiu –que abasta el coneixement i les aptituds intel·lectuals, manuals i socials, així com les actituds i la motivació.

Les competències professionals de les educadores i els educadors socials tenen dues dimensions. A la primera dimensió hi trobem les *competències fonamentals*, que indiquen diferents nivells en què l'educador o educadora social hauria de poder actuar, intervenir i reflexionar en diversos contextos de la pràctica professional.

A la segona dimensió hi trobem les *competències centrals*, que són aquelles que donen les eines metodològiques per al treball.

4.1. Competències fonamentals

La complexitat de la pràctica professional comporta diferents nivells d'acció que, a la vegada, exigeixen a les educadores i els educadors socials el maneig de les següents competències:

4.1.1. Competències per intervenir

Creiem, entre altres coses, que l'educador o educadora ha d'actuar directament en la situació i donar resposta a les necessitats i desitjos de l'infant, jove i/o adult d'una manera adequada, sense gaire temps de reflexió. L'acció pot estar basada en la intuïció o en la comunicació no verbal, però també ha d'estar basada en coneixements teòrics i en l'experiència. Podríem dir que l'educador o educadora ha d'actuar amb l'obligació d'actuar (està obligat a donar una resposta).

4.1.2. Competències per avaluar

L'educador o educadora social ha de saber planificar, organitzar i reflexionar amb relació a les seves accions i intervencions futures; ha de poder qualificar la seva planificació i reflexió incorporant-hi la teoria i els coneixements, així com la reflexió sobre la seva pròpia pràctica. L'educació social ha de saber avaluar la connexió entre la intenció, l'acció i el resultat.

4.1.3. Competències per reflexionar

L'educador o educadora, juntament amb col·legues i altres professionals, ha de poder reflexionar sobre els problemes del seu camp professional per assegurar la comprensió i el desenvolupament en comú de la professió. Les reflexions haurien de difondre's entre els professionals i també entre el sector públic.

4.2. Competències centrals

4.2.1. Competències relacionals i personals

Les circumstàncies fonamentals per a l'educació social constitueixen el marc pel perfil de competències de l'educador o educadora social. La relació amb l'infant, el jove o l'adult que necessita suport és central en tot el treball socioeducatiu. El treball socioeducatiu és una relació entre l'educador o educadora social i la persona que necessita suport. Aquests dos pols de la relació són constituïts per la relació alhora que la constitueixen. Per tant, les *competències personals i relacionals* són crucials en tot el treball socioeducatiu.

En els darrers anys, el vessant personal ha guanyat un protagonisme en la vida laboral en general. Actualment, les competències personals, com ara el compromís, la motivació, les actituds i l'esperit, són molt més sol·licitades pels gestors i pels usuaris que fa uns anys. Així i tot, per a l'educador o educadora social, que "treballa amb la

gent”, la qüestió del compromís personal pel treball té una altra dimensió: una relació personal amb l’infant, jove i/o adult en què s’incorporen i expressen una visió humana educativa, uns antecedents, una moral i una ètica.

L’aspecte personal de la professió és la capacitat de treballar amb rigor les relacions. És l’instrument que crea el vincle amb l’infant, jove i/o adult, la sensibilitat d’aquest contacte, la seva interpretació, el seu procés i la seva modificació. És aquest contacte el que deixa empremta i fa que l’educador o educadora que, d’entrada, no té res a veure amb l’infant, jove i/o adult sigui capaç d’intervenir en la vida d’una altra persona.

No obstant això, aquesta relació no és simètrica. L’educador o educadora social ha de ser capaç de relacionar-se personalment i professionalment amb qualsevol infant, jove, o adult, mentre que l’usuari no està obligat a relacionar-se amb l’educador o educadora. És també una relació de poder que pot ser destructiva si no s’utilitza de manera constructiva. Malgrat tot, l’educador o educadora ha de ser conscient de la seva perspectiva humana fonamental, normes i valors propis.

El compromís professional amb la pròpia personalitat requereix un alt grau d’inclusió, centrar-se professionalment en les necessitats de l’infant, el jove i l’adult, una ètica professional i moral, així com l’habilitat per separar les relacions professionals de les relacions privades. Això requereix un alt nivell d’empatia, consciència, reflexió ètica, extraversió, capacitat de sentir-se còmode, sentit de la responsabilitat i molta perspicàcia professional.

4.2.2. Competències socials i comunicatives

El treball de l’educació social no és un treball en solitari. En gran part s’executa amb la col·laboració –i en depèn– d’un gran nombre de parts implicades: l’infant, el jove, l’adult, els col·legues, els usuaris, els pares, els familiars, altres grups professionals, les autoritats... Així, doncs, l’educador o educadora social ha de tenir *competències socials i comunicatives*.

La major part del treball educatiu –a tots els nivells– té lloc en equips multidisciplinaris o en grup, fet que implica que les educadores i els educadors han de ser capaços de col·laborar i participar en un treball d’equip. A més, un component de les competències socials i comunicatives és que l’educador o educadora ha de ser capaç d’actuar en camps en què no sempre hi haurà harmonia ni acord pel que fa als objectius, mitjans i mètodes, tant amb relació als col·legues com als infants/usuaris, els pares, els familiars, les autoritats socials o el sistema polític.

La col·laboració és una part fonamental del treball de l’educador o educadora. La col·laboració constructiva, en què els conflictes són tractats i gestionats de manera constructiva, és crucial tant per al benestar de l’infant/usuari com per a la professionalitat i l’entorn psicològic de treball de l’educador o educadora. Així, doncs, l’educador o educadora ha de tenir competències per resoldre, gestionar i utilitzar conflictes de manera rigorosa. Per aconseguir-ho, es basa en el seu coneixement sobre mètodes de gestió de conflictes, formes de col·laboració, la dinàmica de grup i el treball psicològic.

Pel que fa als pares, als familiars i, per descomptat, a l’usuari, l’educador o educadora ha de dominar competències de comunicació especials, de manera teòrica, pràctica i

metodològica, per tal d'intercanviar missatges i perspectives precises amb els seus codis socials, llenguatge i antecedents, i principalment quan hi ha converses difícils.

Una gran part del treball socioeducatiu es desenvolupa en col·laboració interdisciplinària. L'educador o educadora ha de ser capaç de treballar en equips interdisciplinaris i ha de poder utilitzar la terminologia professional en relacions interdisciplinàries. A més, ha de tenir coneixement d'altres grups professionals, així com de la seva terminologia. Així mateix, l'educador o educadora social ha de ser capaç de col·laborar amb les autoritats, l'Administració i els familiars. Això requereix considerables competències socials i comunicatives, i un ajustament de la terminologia socioeducativa amb relació al treball interdisciplinari.

I, per acabar, l'educador o educadora ha de poder aconsellar i guiar els pares i familiars. Per tant, ha de tenir un paper especial com a *counsellor* ('aconsellador') i reconèixer la relació de poder d'aquest paper. Aquesta tasca requereix fortes competències comunicatives i el coneixement i mestratge de tècniques de guia i *counselling* ('aconsellament').

Així, l'educador o educadora ha de:

- Ser capaç de treballar en equips de col·legues i tenir coneixements de tècniques de formació d'equip i de dinàmiques de grup.
- Ser capaç de treballar en equips multidisciplinaris amb una àmplia varietat de tasques.
- Tenir coneixements sobre altres professions, sobre la seva terminologia professional i la seva ètica.
- Ser capaç de col·laborar amb pares i familiars.
- Ser capaç d'utilitzar mètodes de col·laboració interdisciplinària.
- Ser capaç de comunicar-se a diferents nivells, incloent-hi el domini de diferents instruments de comunicació.
- Tenir coneixements sobre diversos mètodes de gestió de conflictes i ser capaç d'utilitzar-los.
- Ser capaç d'analitzar els problemes i situacions complexes basant-se en l'experiència i amb un coneixement provat sobre diferents problemes relacionats amb la psicologia i la sociologia.
- Ser capaç de guiar i aconsellar, incloent-hi el coneixement sobre l'ús de diverses tècniques de *counselling*.

4.2.3. Competències organitzatives

Les relacions no són, però, tan sols relacions. Aquestes relacions tenen una intenció i un propòsit basats en la tasca d'educar, desenvolupar, culturitzar i mestrear la vida; l'educació social planteja les seves accions (planejades o no) i activitats per assolir aquests objectius. Es requereixen, doncs, *competències organitzatives*, i la *competència de reflexionar i actuar*. Aquestes competències fan que l'educador o educadora social pugui, plantejant-se objectius, planificar i implementar activitats socioeducatives i processos basats en la relació socioeducativa per assolir els objectius professionals.

Les competències organitzatives de l'educador o educadora social tenen a veure amb l'administració, la gestió i el desenvolupament del lloc de treball socioeducatiu i el funcionament de manera planejada i sistemàtica. L'educador o educadora ha de poder

planificar i implementar activitats i processos socioeducatius, així com documentar-los i avaluar-los amb una visió, unes finalitats i uns mètodes socioeducatius.

Per tant, en un marc general, l'educador o educadora social, independentment i/o en col·laboració amb els altres, ha de poder:

- Definir propòsits per planificar, estructurar i sistematitzar tota la pràctica educativa de la institució i el treball socioeducatiu, incloent-hi el marc educatiu físic i psicològic.
- Definir objectius, i planificar, iniciar, estructurar, implementar, coordinar i avaluar tasques majors i menors de les activitats socioeducatives, processos, programes i projectes de desenvolupament orientats a individus i grups.
- Assumir la responsabilitat de les seves pròpies accions i decisions, i ser capaç de justificar-les sobre la base de l'experiència i la professionalitat.
- Ajustar i dur a terme el *counselling* personal i col·lectiu, i orientar els pares, familiars, col·legues i altres grups professionals.

L'essència del treball socioeducatiu i, per tant, de les competències de les educadores i els educadors socials és l'usuari (nen/jove/adult) i les seves necessitats. Malgrat tot, el treball socioeducatiu també implica, i cada vegada més, tasques administratives i la participació en reunions.

Així, doncs, les educadores i els educadors socials també han de tenir coneixement de les rutines administratives que comporta qualsevol feina socioeducativa, com per exemple sobre tecnologia de la informació, documentació, avaluació i gestió de reunions amb col·legues, pares, familiars i altres grups professionals.

4.2.4. Competències del sistema

La comunitat, les administracions, l'agenda política, el pares i familiars, els altres grups professionals i, per descomptat, la moral, l'ètica i la professionalitat del mateix educador constitueixen, en gran manera, les condicions fonamentals del treball. En aquestes condicions l'educador o educadora social ha de funcionar, actuar, negociar i executar la seva tasca social. Les *competències del sistema* abasten el conjunt de competències que, entre altres coses, fan que l'educador o educadora social actuï sota aquestes condicions. El treball socioeducatiu és una tasca social; les necessitats socials, els canvis i diferències en les agendes polítiques, juntament amb el sistema privat i el públic del qual forma part el treball socioeducatiu, estableixen el marc del treball de l'educador o educadora social, el seu contingut i el seu estatus. D'una banda, l'educació social, pel que fa al "sistema", ha de donar suport a l'usuari/infant i guiar-lo. D'altra banda, l'educador o educadora social ha d'administrar les expectatives i demandes de la comunitat envers aquests grups. L'educador o educadora social també ha d'ajudar a millorar i desenvolupar marcs i condicions favorables per a aquests grups.

Com s'ha dit abans, el lloc de treball socioeducatiu no està isolat en la seva pròpia dinàmica. La institució social és part d'una institució major que estableix el marc general per a les activitats socioeducatives.

L'educador o educadora ha de saber i poder relacionar-se i actuar en el context en què té lloc el treball i, per tant:

- Tenir-ne un coneixement profund i ser capaç de planificar el treball en el marc de la legislació, normes i acords que construeixen l'àmbit general del treball de l'educador o educadora.
- Tenir coneixements relatius a l'Administració pública i privada i, basant-se en la professió, ser capaç d'actuar i de conèixer els sistemes de presa de decisions i de jerarquia.
- Tenir coneixements sobre sistemes d'organització i d'administració, i de la seva gestió, i ser capaç de donar resposta a demandes presents i futures d'empreses públiques i privades sobre documentació, avaluació i garantia de qualitat.
- Tenir coneixement de sistemes pertinents d'avaluació i documentació del treball socioeducatiu.
- Tenir un coneixement profund i capacitat per participar com a professional autoritzat en la creació del diàleg i en la negociació de decisions amb les d'autoritats locals, que constitueixen el marc local per al treball socioeducatiu. Per exemple, en polítiques sobre infància, joventut, adults, mercat de treball, família, etc.
- Tenir capacitat d'actuar amb relació al fet que l'educació social –com a activitat majoritàriament pública– també desperta molt interès i atenció en l'opinió pública. Així, l'educador o educadora social ha de prendre part en l'actual debat social sobre el treball socioeducatiu i el seu impacte en la comunitat.

4.2.5. Competències d'aprenentatge i desenvolupament

Les creixents expectatives i demandes de les administracions pel que fa a documentació, avaluació, control de qualitat i col·laboració interdisciplinària poden ajudar a qualificar el treball educatiu, i això requereix temps i recursos, moltes vegades en detriment de la relació directa amb l'usuari. Això no sempre va d'acord amb la demanda dels pares i familiars, que demanen que l'educador o educadora social passi tant temps com sigui possible amb l'usuari i que li presti el màxim d'atenció educativa. Les competències que se'n desprenen poden ser resumides, en part, com a *competències del sistema* i, en part, com a *competències d'aprenentatge i desenvolupament*.

L'objecte, els reptes i les tasques del treball socioeducatiu canvien de caràcter i d'extensió amb el desenvolupament de la societat i els canvis de prioritats de les diferents polítiques. També cal que considerem l'augment d'exigència d'avaluació, documentació i eficiència. Juntament amb tot això, es fa recerca i es desenvolupen nous coneixements sobre el treball socioeducatiu i el seu caràcter, i sobre els efectes principals i secundaris de la pràctica aplicada i els mètodes que s'haurien d'incloure en el desenvolupament d'aquesta pràctica.

Tot això requereix el desenvolupament de solucions i mètodes de treball, així com un desenvolupament continu de competències per tal que l'educador o educadora social pugui tenir en qualsevol moment les competències necessàries per a les tasques que duu a terme.

L'educador o educadora social ha d'estar preparat per al canvi i per gaudir d'instruments de desenvolupament, com ara:

- Capacitat de desenvolupar i millorar les seves competències professionals i la base teòrica a través de la formació contínua i complementària.
- Capacitat de buscar i adquirir nous coneixements i habilitats de manera continuada i saber-les transformar en pràctica.

- Tenir coneixement sobre la millora de les competències de manera sistemàtica, estratègica i adequada, i participar en la planificació d'aquesta millora i prendre-hi part.
- Capacitat de prendre part en processos d'aprenentatge informals i formals.
- Individualment o en equip, recollir, documentar, generalitzar i utilitzar sistemàticament l'experiència en l'execució i el desenvolupament del treball socioeducatiu (desenvolupament basat en l'experiència).
- Capacitat de reflexionar críticament i avaluar el propi treball i el treball d'equip.
- Capacitat d'incloure anàlisis, desenvolupament i recerca de resultats en l'exercici del treball socioeducatiu i en els coneixements sobre els seus fonaments (desenvolupament basat en el coneixement).
- Capacitat de contribuir i participar en anàlisis i activitats de desenvolupament amb relació al propi treball.

4.2.6. Competències generades per l'exercici professional

La nostra opinió és diferent de la d'altres grups professionals pel que fa a com les educadores i els educadors hem d'executar i administrar la nostra professió educativa de manera que doni suport al màxim el treball que s'està duent a terme amb el nen/jove/adult. A part d'això –però igual d'important–, l'autocomprensió, l'ètica, la moral i les normes de la professió també estableixen un marc per al treball dels educadors i la seva relació amb els infants, joves i adults, i altres col·laboradors. Les competències que se'n desprenen poden resumir-se com a *competències generades per l'exercici professional*.

Les competències personals i relacionals, les competències socials i comunicatives, les competències del sistema, les competències organitzatives i les competències d'aprenentatge i desenvolupament han d'anar acompanyades de competències generades per coneixements genuïns de la professió per tal que, en conjunt, puguin constituir la base perquè el treball socioeducatiu funcioni i s'executi de manera professional i èticament correcta.

Aquestes competències inclouen:

4.2.6.1. Competències teòriques i metodològiques

Actualment l'educació social està desenvolupant i construint el seu propi sistema independent de conceptes, per bé que no està completament emmarcada dins d'una teoria unívoca. La feina que s'està fent busca elements normatius i descriptius de la nostra pràctica professional combinada amb elements de la pedagogia, la psicologia, la sociologia, l'antropologia, la filosofia, etc. La pràctica de les educadores i els educadors socials implica, doncs, habilitat socioeducativa i professionalitat, així com coneixements teoricopràctics, mètodes i instruments.

Les educadores i els educadors socials han de:

- Estar familiaritzats amb les teories educatives bàsiques més reconegudes i acceptades.
- Tenir capacitat per buscar i adquirir teories i mètodes educatius, psicològics, sociològics, antropològics, etc. rellevants i adequats, i incloure'ls en el propi treball.

- Ser capaços de raonar les accions i activitats sobre la base de teories i mètodes reconeguts.
- Tenir capacitat per contribuir a la generació de coneixements basant-se en descripcions reconegudes i reflexions sobre l'experiència del treball socioeducatiu.

4.2.6.2. *Competències conductuals*

A part dels coneixements teòrics i pràctics, els mètodes d'autocomprensió, les normes, l'ètica i la moral de la professió són crucials per a la professionalitat del treball socioeducatiu. Això implica tenir un conjunt de competències professionals que són necessàries per a la pràctica de la professió socioeducativa.

Entre altres aspectes, les competències de l'educador o educadora social li han de permetre:

- Dominar la terminologia i els conceptes de la professió i participar en la creació d'aquesta terminologia.
- Tenir capacitat d'interioritzar l'ètica i la moral de la professió i influir-hi.
- Tenir capacitat de participar en debats, propostes, esborranys, acords, etc. sobre la base de la professió de l'educació social.
- Tenir coneixement sobre terminologia, conceptes i fonaments ètics de professions semblants.

4.2.6.3. *Competències culturals*

La professionalitat de l'educador o educadora social inclou també competències culturals, és a dir, coneixements sobre la comprensió i inclusió de punts de vista de diferents cultures i valors culturals. L'educador o educadora social ha de ser capaç d'utilitzar les competències culturals juntament amb els infants, joves i adults com a aproximació i comprensió dels valors i motius de l'individu per contribuir al desenvolupament de les competències culturals de comunicació de valors socials i culturals de les persones.

Així, doncs, les competències culturals de l'educador o educadora social tenen moltes dimensions:

- Una relació fructífera amb l'usuari depèn del fet que l'educador o educadora social sàpiga i assumeixi que els valors culturals ajuden l'usuari a establir el marc d'aproximació als altres, i també influeixen l'usuari en la manera de relacionar-se i comportar-se en la comunitat.
- L'educador o educadora social sap com adquirir coneixements sobre les diferents cultures i els seus valors, i com comprendre-les.
- L'educador o educadora social ha de ser capaç d'establir relacions amb la institució en què té lloc la pràctica socioeducativa per poder transmetre aquestes competències a l'infant, jove i/o adult com a part del desenvolupament socioeducatiu i de les tasques de mestratge de la vida.

4.2.6.4. *Competències creatives*

L'educador o educadora social ha de dominar formes d'expressió i aptituds en el marc de la creativitat, el moviment i la música que poden ser desenvolupadores, activadores, iniciadores i creadores, i que són utilitzades com a part integral del treball socioeducatiu

amb els individus per al seu desenvolupament emocional, social, lingüístic i intel·lectual.

A més, l'educador o educadora social ha de col·laborar i participar amb l'usuari en la manera d'adquirir i desenvolupar aquestes formes pròpies d'expressió a través de la música i d'altres horitzons creatius en un context sociocultural.

5. L'exigència de fonaments ètics

El treball professional de les educadores i els educadors socials es basa en valors humanistes i democràtics. Les educadores i els educadors socials promouen la qualitat i el respecte envers totes les persones, prestant una atenció especial a les necessitats de cada individu; respecten i protegeixen el dret dels usuaris a la privacitat i l'autonomia, i utilitzen la seva qualitat de professionals experts per millorar les condicions i la qualitat de vida dels seus usuaris. El respecte, l'atenció i l'empatia envers els usuaris i les seves famílies, la solidaritat respecte a grups vulnerables, la batalla contra la pobresa i la lluita per la justícia social formen els fonaments de la professió de l'educador o educadora social.

5.1. Els objectius de la Guia Ètica

- 5.1.1. Augmentar la consciència i les accions ètiques en el camp de l'educació social.
- 5.1.2. Augmentar les bones pràctiques i l'exercici professional d'acord amb els principis i criteris universalment reconeguts que determina l'Associació Internacional d'Educadors Socials (AIEJI).
- 5.1.3. Estimular l'interès social i cridar l'atenció sobre els fonaments ètics de l'educació social.
- 5.1.4. Desenvolupar una identitat professional entre educadores i educadors socials independentment dels seus països d'origen.
- 5.1.5. Reforçar o estimular la reflexió ètica i la discussió entre les educadores i els educadors socials.

5.2. Els principis de la Guia Ètica

- 5.2.1. Les educadores i els educadors socials respecten les declaracions i documents de les Nacions Unides i altres organitzacions de Drets Humans reconegudes internacionalment que promouen el respecte i la protecció de la llibertat, la igualtat, la dignitat i l'autonomia de tots els éssers humans. Les educadores i els educadors socials realitzen les seves tasques de manera conscient sense cap distinció de nacionalitat, ètnia, religió, raça, gènere o habilitats individuals.
- 5.2.2. Les educadores i educadors socials treballen en total cooperació amb els usuaris per facilitar i potenciar la capacitat de les persones per encarar les seves vides i exercir-ne el control. L'empoderament, guiat per la dignitat i el respecte, és un dels elements essencials de la pràctica professional de les educadores i els educadors socials.
- 5.2.3. Les educadores i els educadors socials mantenen la confidencialitat pel que fa a la informació privada de les persones amb qui treballen. La confidencialitat professional protegirà els drets de la persona pel que fa a controlar la seva informació. La confidencialitat és la pedra angular d'una relació de confiança entre l'educador o educadora i les persones amb qui treballa. Tota la informació personal serà guardada i registrada de manera que l'accés a aquesta estigui protegit. Si la informació personal ha de ser utilitzada amb una finalitat educativa o informativa, s'ha d'obtenir el permís de la persona i/o la seva família, i l'anonimat ha de ser preservat si així es requereix. L'exempció de la confidencialitat professional només serà justificada en termes d'alta prioritat i reforçada per organismes oficials.

- 5.2.4. Les educadores i els educadors mantenen un alt nivell professional. Aquest inclou el coneixement professional, la reflexió ètica i la qualitat del treball diari. Les educadores i els educadors socials són totalment responsables de les seves pròpies accions, independentment de presumptes demandes d'una autoritat superior. Les educadores i els educadors socials respecten l'autonomia personal dels seus usuaris i s'oposen a qualsevol ús de la coerció que no estigui fonamentat en la llei o les regulacions, o que no tingui una justificació ètica.
- 5.2.5. Les educadores i els educadors socials accepten la responsabilitat professional d'acord amb la seva formació. S'esforcen per proveir serveis que reuneixin les demandes professionals més estrictes. Les educadores i els educadors socials són responsables de mantenir el seu saber professional.
- 5.2.6. Les educadores i els educadors socials tracten els altres professionals amb qui treballen amb respecte i s'esforcen per protegir l'honorabilitat i els interessos de la professió i de tota la comunitat. Un sistema exhaustiu i ben coordinat ha de comptar amb les relacions positives entre els treballadors i els usuaris dels serveis. Les educadores i els educadors socials mostraran respecte i confiança envers altres professionals, col·legues i administratius de la seva xarxa. Demanaran assistència a altres especialistes si és necessari, i reconeixeran el saber dels altres professional i utilitzaran també el seu propi saber expert per aconsellar i orientar els altres.
- 5.2.7. Les educadores i els educadors socials tenen la responsabilitat de cridar l'atenció sobre les condicions que creen problemes socials i que poden portar a l'exclusió social o bé a condicions de vida inacceptables.
- 5.2.8. En certes ocasions, les educadores i els educadors socials hauran de pressionar els polítics o bé els mitjans de comunicació per proposar millors pràctiques per a un canvi social positiu. En totes les aparicions públiques hom haurà d'explicitar si actua de manera independent o bé en representació de la professió. Les educadores i els educadors socials sempre s'adheriran al seu codi ètic professional i al principi de responsabilitat personal.
- 5.2.9. Aquests principis i valors no han de ser vistos com a constituents d'una descripció exhaustiva de pràctiques professionals acceptables de les educadores i els educadors socials.

6. Relació d'associacions professionals europees d'educadors socials que han participat en l'elaboració de la Plataforma Comuna

- Asociación Estatal de Educación Social (ASEDES), Espanya.
- Associazione Nazionale Educatori Professionalli (ANEP), Itàlia.
- Caring for Children, Regne Unit.
- Col·legi d'Educadores i Educadors Socials de Catalunya (CEESC), Catalunya, Espanya.
- Colexio Educadores Sociais de Galicia (CESG), Galícia, Espanya.
- Fédération Suisse Romande des Travailleurs de l'Éducation spécialisée (FERTES), Suïssa.
- Fellesorganisasjonen for barnevernpedagoger, sosionomer og vernepleiere (FO), Noruega.
- Formation d'Éducateurs Sociaux Européens / European Social Educator Training (FESET).
- Irish Association of Social Care Workers (IASCW), Irlanda.
- Landelijke Bediendencentrale – Nationaal Verbond voor Kaderpersoneel (LBC-NVK), Bèlgica.
- National Children's Bureau (NCB), Regne Unit.
- Nederlandse Vereniging voor Sociaal Pedagogisch Hulpverleners (NVSPH), Holanda.
- Russian Union of Social Workers and Social Pedagogues (RUSW&SP), Rússia.
- Schweizerische Berufsverband der SozialpädagogInnen (SBVS), Suïssa.
- Social Paedagogernes Landsforbund (SL), Dinamarca.
- Throskathjalfafelag Islands, Islàndia.
- Verein von Erziehern Gefährdeter Jugend in Deutschland e.v (VEGJD), Alemanya.